

УДК 338.45:639.2/3

Марценюк Н.О., кандидат с.-г. наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РИБНИХ ГОСПОДАРСТВ ВІННИЧЧИНИ**

Висвітлена основна роль та перспективи для розвитку рибних господарств. Здійснено порівняння та аналіз економічної та господарської діяльності рибних господарств районне державно-кооперативне об'єднання (РДКО) по рибництву «Погребищерибгосп» та дочірнє сільськогосподарське рибне підприємство (ДСРП) Тульчинський рибецх СВАТ «Вінницярибгосп», що знаходяться в межах однієї області. Проведені дослідження показали, що площа різних категорій ставів в господарствах неоднакова, в першу чергу це супроводжується технологіям вирощування товарної риби.

Ключові слова: рибні господарства, ставовий фонд, витрати, прибуток, збиток, ефективність

Рибне господарство України займає помітне місце у виробництві продукції тваринництва, і як одна з галузей сільського господарства має значний ресурсний потенціал для розвитку рибного господарства внутрішніх водойм.

Рибогосподарською діяльністю в Україні займаються більше ніж 6 тисяч фізичних та юридичних осіб [1].

Рибні підприємства "Укррибгосп" є основними постачальниками прісноводної риби внутрішніх водойм на ринок України. Значний спад виробництва риби тут відбувся внаслідок зменшення зариблення нагульних площ, зниження рибопродуктивності нагульних та вирощувальних ставів, що пов'язане із зменшенням щільності посадки на 1 га, рівня внесення спеціальних кормів та мінеральних добрив [1-3].

Відсутність обігових коштів, паритету цін на корми, паливо-мастильні матеріали, промислову продукцію та рибу не дають можливості повністю реалізовувати заходи раціонального використання рибних ресурсів водойм різних категорій.

На витрати в рибній галузі впливає багато чинників, а саме: форма власності, механізм податкової політики, затрати виробництва, кліматичні умови, екологічний стан та наявність збудників хвороб риб, які в свою чергу впливають на вартість риби та рибопродукції.

Для зростання продуктивності рибництва, потрібно застосовувати інтенсивні методи розведення, а також, слідкувати за фінансовим станом рибних підприємств. Для цього використовують економічні методи аналізу, на основі яких можна скласти уявлення про реальну картину стану підприємств та намітити шляхи удосконалення фінансово-господарського стану рибних підприємств.

Серед численних задач, які необхідно вирішити в процесі фінансового оздоровлення неплатоспроможних організацій, дуже важливим є аналіз фінансового становища. Оцінка фінансового становища необхідна для того, щоб виявити здатність організації фінансувати свою діяльність.

Фінансовий контроль за діяльністю підприємства є життєво важливим, тому більшість витрат, пов'язаних з діяльністю підприємства, реєструються в звітах і регулюються керівництвом. Знання і аналіз цих витрат надає велику допомогу в успішному управлінні підприємством [4].

В умовах нестабільності ринкової ситуації, коли ціни на матеріально-технічні та інші покупні ресурси, що споживаються рибними підприємствами, піддаються частим змінам, виникає об'єктивна необхідність оперативного визначення витрат та передбачуваних реалізаційних цін на рибну продукцію.

Для комплексного аналізу господарської діяльності поряд з економічним аналізом проводять оцінку фінансового потенціалу підприємства. З цією метою здійснюють структурний аналіз балансу, який в загальному вигляді повніше відображає наявний потенціал підприємства, дає можливість оцінити його можливості щодо завоювання ринку та виявити можливі підходи до підвищення його конкурентоспроможності [4, 5].

При виборі конкретної господарської стратегії слід мати на увазі, що в умовах кризи багато з можливих операцій, спрямованих на вдосконалення структури балансу, а отже, і на підвищення рівня платоспроможності підприємства, мають обмежене застосування. Це стосується насамперед можливостей збільшення довгострокових кредитів та позичок, створення спеціальних фондів нагромадження і розвитку виробництва.

Методика досліджень. Для оцінки ефективності рибних господарств РДКО по рибництву «Погребищерибгосп» та ДСРП Тульчинський рибцех СВАТ «Вінницярибгосп», роботи проводили дослідження протягом 2008-2010 рр. Методом порівняльного та статистичного аналізу вивчали рибогосподарські та економічні показники. Досліджували тенденцію росту та спаду показників ефективності, а також витрати на основне виробництво. При цьому були використані дані фінансово-господарської діяльності рибних господарств у Вінницькій області. Обробку експериментальних даних проводили за сучасного пакету програм Excel.

Результати досліджень. Аналізуючи площу ставів (табл. 1) в обох рибних господарствах, слід відмітити, що загальна площа практично однакова 222,9 та 217 га, проте, потрібно зазначити, що «Погребищерибгосп» орендує 77 га.

Таблиця 1. Експлікація ставового фонду дослідних господарств, га

Показник	ДСРП Тульчинський рибцех	%	РДКО по рибництву «Погребищерибгосп»	%
Загальна площа ставового фонду	222,9	100	217*	100
Нагульні	193,4	86,8	146,2	67,4
Вирощувальні	28,7	12,9	65,9	30,4
Зимувальні	0,8	0,4	4,5	2,1
Нерестові	-	-	0,4	0,2

Примітка: * 77 га взято в оренду (70,1 га – нагульні та 6,1 га – вирощувальні стави).

Проведені дослідження показали, що площа різних категорій ставів в господарствах неоднакова, так у ДСРП Тульчинський рибцех на нагульні стави припадає 193,4 га, або 86,8%. У РДКО по рибництву «Погребищерибгосп» - 146,2 га, або 67,4% загальної площі господарства (табл. 1), в першу чергу це супроводжується технологіям вирощування товарної риби. В ДСРП Тульчинський рибцех застосовують дволітню технологію вирощування товарної риби, а в «Погребищерибгосп» - трилітню технологію.

Таблиця 2. Витрати на основне виробництво, тис. грн.

Показник	ДСРП «Тульчинський рибцех»				РДКО по рибицтву «Погребищерибгосп»					
	2009	%	2010	%	2008	%	2009	%	2010	%
Витрати на оплату праці	120,3	47,5	150,2	46,4	337	57,1	314	46,9	419	51,6
Відрахування на соціальні заходи	39,5	15,6	51,1	15,7	7	1,2	105	15,7	148	18,2
Матеріальні витрати	56,6	23,3	76,4	23,4	211	35,8	208	31	209	25,7
у тому числі посадковий матеріал	20	35,3	42,8	56	-	-	-	-	-	-
корми	2,3	4,1	-	-	25	11,8	28	13,5	35	16,7
нафтопродукти	15,2	26,9	20,9	27,4	57	27	47	22,6	67	32,1
електроенергія	13,2	23,3	9,5	12,4	5	2,4	4	1,9	9	4,3
запасні частини	5,9	10,4	3,1	4,1	7	3,3	15	7,2	17	8,1
оплата послуг					117	55,5	114	54,8	81	38,8
Амортизація	13,7	5,4	11,6	3,6	31	5,3	33	4,9	27	3,3
Інші витрати	23,3	9,2	37,2	11,4	4	0,7	10	1,5	9	1,1
В тому числі оренда плата	-	-	-	-	-	-	-	-	7	0,9
Всього витрат	253,4	100	326,5	100	590	100	670	100	812	100

Аналізуючи витрати на основне виробництво (табл. 2), слід зазначити, що в обох господарствах 46,4-57,1% в структурі займали витрати на оплату праці. Матеріальні витрати в ДСРП Тульчинський рибцех були на рівні 23,3-23,4%. Левову частку матеріальних витрат в даному господарстві склали витрати на закупівлю рибопосадкового матеріалу 26,9-27,4%, так як в господарстві відсутні плідники та нерестові стави, а також на нафтопродукти 35,3-56%. В господарстві РДКО по рибицтву «Погребищерибгосп» основу матеріальних витрат становили оплата послуг та нафтопродукти 38,8-55,5 та 22,6-32,1% відповідно. В обох господарствах спостерігається тенденція до зростання витрат на основне виробництво 28,8% - ДСРП Тульчинський рибцех та на 13,5-21,2% - РДКО по рибицтву «Погребищерибгосп» відмічається.

Аналіз основних показників роботи Тульчинський рибцех СВАТ «Вінницярибгосп» (табл.3) свідчить про неефективність роботи. За період роботи 2009-2010 рр. дохід від реалізації продукції зріс на 126 тис. грн., (71,2%), однак, практично на таку ж суму 122 тис. грн. (57,5%), збільшилася повна собівартість продукції.

В кінцевому результаті дане підприємство протягом 2009-2010 рр. отримало збитки на суму 35 та 31 тис. грн. відповідно.

В 2010 році ДСРП Тульчинський рибцех відзначився кращими результатами господарської діяльності, про це свідчить зростання рентабельності на 7,4%, однак дане підприємство все ще залишається збитковим.

Таблиця 3. Показники ефективності роботи ДСРП Тульчинський рибцех СВГАТ «Вінницярибгосп» та РДКО по рибництву «Погребищерибгосп»

Показник	Тульчинський рибцех		«Погребищерибгосп»		
	Роки				
	2009	2010	2008	2009	2010
Дохід від реалізації, тис. грн.	177	303	606	651	731
Виробнича собівартість, тис. грн.	253	326	510	455	812
Повна собівартість, тис. грн.	253,4	326,5	590	670	812
Собівартість реалізованої продукції	212	334	561	455	615
Чистий прибуток, тис. грн.	-	-	45	196	116
Збиток	35	31	-	-	-
Рентабельність виробництва, %	-16,6%	-9,2%	8,0%	43,1%	18,9%

В "Погребищерибгосп" дохід від реалізації за останні три роки зріс на 45 тис. грн., або на 7,4% (2009 р.) та 125 тис. грн., або на 20,6% (2010 р.). Собівартість у 2009 році знизилася на 106 тис. грн., або на 30,1%, проте у 2010 році все ж таки мала тенденцію до збільшення на 54 тис. грн., або на 9,6% в порівнянні з 2008 р. та на 160 тис. грн., або на 35,2% - з 2009 р. Загалом кінцеві економічні результати діяльності «Погребищерибгосп» за останні три роки свідчать, що дане підприємство є прибуткове і рентабельність виробництва складає 8,0-43,1%.

Висновки. 1. Підводячи підсумки проведеним дослідженням, слід зауважити, що господарство ДСРП Тульчинський рибцех є збитковим, хоча намічується тенденція до покращення результатів діяльності збитки зменшилися на 4 тис. грн. (35 тис. грн. у 2009 р. та 31 тис. грн. у 2010 р.)

2. Господарство РДКО по рибництву «Погребищерибгосп» є прибуткове і рентабельність виробництва складає 8,0-43,1%. Підвищенню виручки від реалізації в даному господарстві сприяло збільшення об'ємів реалізації риби та підвищення реалізаційної ціни на товарну рибу.

Література

1. Гринжевський М.В. Інтенсифікація рибного господарства внутрішніх водоем України// Економіка АПК.- К.:ІАЕ УААН, 2000.- Вип. 6.С. 3-12
2. Гринжевський М.В., Пекарський А.В. Економічна ефективність вирощування товарної риби за трілітнього циклу.-К.:Світ, 2000.- С. 100.
3. Колотуха С.М. Фінансовий стан сільськогосподарських підприємств та шляхи його оздоровлення // Агроінком.- К.: МАППК «Агропромінвест-інтернешнл», 2001.- Вип. 1-3. С. 19-20.
4. Саблук П.Т. Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в 21 столітті.- К.:ІАЕ УААН, 2001.-С. 5-9.
5. Шкарупа О.В., Пличко В.Ф., Кожушко А.В. Современное состояние рыбной отрасли в Украине // Рыбогосподарська наука України. – 2010. - №4 (14). – С. 30-36.

УДК 338.45:639.2/3**ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ РЫБНЫХ ХОЗЯЙСТВ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ / Марценюк Н.А.**

В результате исследований выяснилось, что площадь различных категорий прудов в хозяйствах неодинаковая, так в дочернем сельскохозяйственном рыбном предприятии Тульчинский рыбцех сельскохозяйственного открытого акционерного общества «Винницярыбхоз» на нагульные пруды приходится 193,4 га, или 86,8%. В районном государственно-кооперативном объединении по рыбоводству «Погребисчерыбхоз» - 146,2 га, или 67,4% общей площади хозяйства, в первую очередь такое распределение площадей прудов зависит от технологий выращивания товарной рыбы. В ДСРП Тульчинский рыбцех применяют двухлетнюю технологию выращивания товарной рыбы, а в «Погребисчерыбхоз» - трехлетнюю технологию.

В обоих хозяйствах наблюдается тенденция к росту затрат на основное производство. В ГСРП Тульчинский рыбцех они выросли на 28,8%. В РГКО по рыбоводству «Погребисчерыбхоз», затраты были отмечены на уровне 13,5-21,2%.

Подводя итоги проведенным исследованиям, следует заметить, что хозяйство ГСРП Тульчинский рыбцех является убыточным, хотя намечается тенденция к улучшению результатов деятельности. Убытки уменьшились на 4 тыс. грн. (35 тыс. грн. в 2009 г. и - 31 тыс. грн. в 2010 г.).

Хозяйство РГКО по рыбоводству «Погребисчерыбхоз» является прибыльным, рентабельность производства составляет от 8,0 до 43,1%.

Ключевые слова: рыбные хозяйства, прудовой фонд, расходы, прибыль, убыток, эффективность

UCC 338.45:639.2/3**ESTIMATION OF EFFICIENCY OF FISH ECONOMIES OF VINNITCA / Marceniuk N.O.**

It was clarified that the area of the various categories of ponds on farms vary, so the child fish farming enterprise Tulchinsky rybtsch agricultural joint stock company «Vinnitsyarybgosp» on feeding ponds has 193,4 hectares, or 86,8%. In the district of state-fisheries cooperative associations «Pogrebischerybgosp» - 146,2 hectares, or 67,4% of the total area of the farm in the first place, such a distribution area of ponds depends on the technologies of growing commercial fish. In Tulchinsky rybtsch used biennial cultivation technology of commercial fish, and in fish farming «Pogrebischerybgosp» - a three-year technology.

In both farms tend to increase the cost of the main production. In Tulchinsky rybtsch costs increased by 28,8%, in fish farming «Pogrebischerybgosp» costs were recorded at 13,5-21,2%.

Summing up the results of the research, it should be noted that the farm Tulchinsky rybtsch is unprofitable, although there is a tendency to improve performance. Losses decreased 4 th. (35 th. loss in 2009 and - 31 th. losses in 2010). In fish farming sector «Pogrebischerybgosp» is profitable, profitability is from 8,0 to 43,1%.

Key words: fisheries and pond fund expenses, profit, loss, efficiency.

Рецензент: Кучерявий В.П., доктор с.-г. наук, Вінницький національний аграрний університет